

Gabriel Janer Manila

**Pregó
de
Setmana
Santa**

Jaume Renda

Felanitx, 1973

Pregó de Setmana Santa
de Felanitx

Patrocinat per la
"Caja de Ahorros y
Monte de Piedad de las Baleares"

En

Gabriel Janer Manila

pronuncià aquest Pregó

en el Convent

de Sant Agustí

el divendres de Passió.

Felanitx, 13 d'Abril de 1973.

*Després, sabent Jesús que tot ja s'havia realitzat
perquè es complís del tot l'Escriptura,
va dir: «Tenc set».*

*Hi havia allà un pot ple de vinagre.
Van clavar, doncs, a una llança
una esponja xopa de vinagre,
i li acostaren a la boca.*

*Quan hagué pres el vinagre, digué:
«Tot s'ha acomplert».*

I, inclinant el cap, entregà l'esperit.

(De l'Evangelí segons Sant Joan)

Reverends senyors.

Excel·lentíssima Corporació.

Poble de Felanitx.

A cavall de les darreres ventegades de març, i entrellucant lleugerament les remors de l'abril, —el temps avar en què l'aigua màgica dóna coneixement al qui li manca una saó—, el nostre delit d'infants pucers s'omplia de goig perquè les escoles tancaven les seves portes fastigoses i començava el punt, perquè érem a Pasqua. Foren uns anys difícils, aquells, una quaresma feixuga de fam i de nostàlgies, de covardies engafetades rera el bessó dels ulls i de silencis coixos, que niaven dins les boques tancades dels homes d'aquesta terra nostra, escalivats, com si els haguessin pegat damunt els llavis amb l'ull d'una destrat. Nosaltres, innocents i ignorants, creixíem lògicament al marge, des de la nostra benaventurada situació de paper blanc. Dues rengleres llargues d'allots que se punyen i es fan la traveta, quatre mestres una mica cansats amb l'espatlla vinclada i els ulls consentits, eren la primera senyal dels dies sants. Arribàvem a l'església i els nostres exercicis tenien tota la

màgia d'una faula fantàstica i el bon atractiu d'una aventura plena de curolles en la qual ens engrescàvem pictosament, car la imaginació no tenia aturall i portàvem endarrer d'estamenejar una mica la realitat malalta de totes les hores i extreure'n de l'entranya una altra realitat fictícia, més apassionant i enlluernadora. Una realitat bastida a força de recrear el somni dels nostres ulls, la il·lusió covada rera la fosca dels parpres, el petit drama d'evadir-nos i deixar d'esser somiadors per a transformar-nos en el mateix somni. Una realitat que creàvem nosaltres del llim de la terra i que ens feia creure una mica déus, una mica heretges, una mica herois capassos de corregir pel nostre compte el món que ens donaven fet i perfet a punt de consumir. El rector vell era com un profeta antic i sabia crear un clima d'expectació i d'inseguretat. Els ulls no ens parpellejaven gens ni mica, i les nostres cares vermelles i estirades mudaven de verd en blau davant tot un enfilall de condemnats que, com en una pel·lícula d'horror i de fantasies, giravoltaven damunt la nostra vista i ens omplien el cap de tortures i de patiments.

«Pare Abraham, teniu compassió de mi, i enviaiu Llätzer perquè mulli amb aigua la punta del dit i em refresqui la llengua...» (De l'Evangeli segons Sant Lluç). De sobte, el dimoni els feia menjar calius amb unes esmolles, o els passejava pels passadissos negres en una cadira de rodes tota plena de foc i de punxes de ferro, o els matava de set, o els punyia amb la força dins els ulls. En aquells sermons aprenguérem de memòria una dialèctica enrevisclada que ninguns no enteníem, sobre la Mort: certa i segura, però incerta d'hora traïdora i pèrfida.

*'Vui per mi, demà per tu,
la Mort no serva respecte.*

La Mort posava fira entorn de nosaltres i segava arreu, i feia de madona contra la vida, la mica de vida que gosàvem tenir entre les mans, la poca vida que ens esclafia a la cara sense vergonya.

*Toquen hores, que ja toquen
a morts, i és la mort en punt.
Pes les llargues carreteres,
la corrua dels difunts.
Com més n'hi ha, més en vénen;
s'acosten i es fan molt lluny.
Quina hora és, que toquen hores?
La mort, que és la mort en punt.
La vida, tota i sencera,
ha arribat al terme just.
Cercle tancat, forma plena
del tot o res, cercle pur.
No com a llum que s'apaga
de cop, sinó com un llum
que, lentament extingint-se,
per si mateix es consum.
Toquen hores, que ja és hora
de mort, i és la mort en punt.*

(Jaume Vidal Alcover, La Fira de la Mort)

Les velles, com estranyes fades que compten el temps, cantussejaven el Rellotge de la Passió. Picàvem el fas i esperàvem el moment precís que els capellans del cor acabassin de cantar els darrers salms. Desiara, guaitàvem una estona, la porta giscava llargament, el

temple era fosc. L'escolà mig endormiscat sota les salmòdies, apagava els cixis d'un candelero triangular que tenia la forma del capell del Pare Etern dels dibuixos del llibre d'Història Sagrada. Apagada la darrera candela, començava l'avalot en memòria del que feien els jueus quan se'n portaven Crist presoner. L'estebeig no durava gaire temps i mai no en quedàrem associats de fer trui dins l'església. Les roncadores no donaven raó a la nostra mà, les maçoles esquerdaven la fosca i, no satisfets encara amb tant de brogit, ens esbravàvem de tirar coces al banc del batlle en un repte d'atreuiment i de coratge. El mal era que, seguint el curs natural dels dies, Pasqua solament venia una volta en l'any i ens anàvem fent grans, sense remei. Em va costar molt arribar entendre que el temps era una roda i que els cicles es repetien, pausadament, sota el signe imperiós de la litúrgia. Advent, Nadal, Quaresma, Pasqua Florida, Cincogema...

No hi ha temps que no torn. Les anyades eren com la processó dels Dotze Sermons. Un pic i un altre desfilava per davant els nostres ulls emmeravellats la corrua de la penitència. La gent cantava, una mica desfeta i bessaven la creu. Perdó! Perdó! Oh Déu meu, perdó! ¿Quin sentiment de culpabilitat colectiva no eixia impensadament, en aquella hora, des del racó més amagat de la consciència? Jo no sé fins a quin punt aquells homes en tenien clarividència de la seva derrota. Com un remat d'ovelles que demana clemència perquè intueix que les seves misèries són tan segures com la Mort. Tot plegat, una disbauxa estranya, ni més ni pus. Un pa feixuc que creixia dins el ventre d'aquells homes i els feia caminar una mica retuts. Retuts de comprendre

que pujaven a besar la creu que havien carregat sobre les espatlles del germà proïsme en un gest que no tenia res d'innocent. A besar una creu que havien obligat a portar als seus enemics, als enemics dels interessos propis, i dels negocis, sempre bruts, de les seves creences. Pobre creu, condemnada a sentir sobre la pell les besades traïdores d'aquells homes. Les vetes més amagades del seu llenyam devien estremir-se al contacte d'aquells llavis mentiders i tota la carn de fusta tenyida se'n devia sentir de la seva desvergonya. Perdó! Perdó! Oh Déu meu, perdó! Mai no la m'he pogut esborrar de la memòria a aquella imatge. Una llarga tirallonga d'homes i dones esmolant pregàries per entre les dents. El sol d'abril, ample i lluminós, no en volia esser còmplice i illuminava esplendorosament cada detall. Així, com en una imatge fotogràfica esgrogueïda pels anys, tenc guardada l'estampa dels qui commemoraven el martiri dels seus germans sota l'imperi dels punys i les pistoles que ells mateixos havien intronitzat. Un màrtir és sempre un testimoni. El Crist pertanyia a un poble avesat a les escalivades, a un poble que havia esperat durant anys, panys i segles la llibertat. La llibertat de viure per compte seu, d'estimar per compte seu, de parlar, la llibertat d'esperar. La llibertat de la llibertat. Un poble situat a l'extrem sud-occidental del «semicercle fèrtil», un llegendari arc de terra entre el Golf Pèrsic i Aràbia.

Per aquelles contrades, durant moltes centúries hi passaren els grans poders depredadors: Egipte, Assíria, Babilònia, Pèrsia, Macedònia. Els hebreus, amb freqüència, foren agranats per aquests grans poders. Esborrats del mapa com a poble, vençuts sense remei per la mà poderosa del més fort. Dia rera dia, en el bessó

dels ulls d'aquells homes, s'hi fixà lentament un dur ressentiment, una vella passió, congriada sota el peu del poder que trepitja i corromp, perquè humilia sense cap trava. L'autor del llibre de Daniel, que el va escriure devers el segle II abans de Crist, en temps de la revolta dels Macabeus contra Antíoc IV, no escatima paraules a l'hora de cantar: «El rei (del Nord) actuarà al seu caprici, s'alçarà, s'engrandirà contra tot déu...». «Aquells que el reconeixeran, els curullarà d'honor, els farà dominar damunt molts...» (Daniel, II, 36-39). Però el poble segueix la seva llarga vida d'esclavituds i de lluites, de temors i d'angoixes. Obert a l'esperança de sobreviure, al daler de no morir. De vegades, de la mateixa terra n'ha sortit gent venuda al poder estranger. Una rara espècie de llepa-nassos, amb l'esquena entortida de fer reverències. Ezequiel, el profeta de la restauració del poble, després de la tornada de Babilònia, mai no va poder acceptar la sedició dels governants, els pactes amb el vencedor. Diu, el profeta, a la seva terra, tot amonestant-la de tantes capitulacions: «has fornicat amb els fills d'Egipte, els teus veïns corpulents, i has multiplicat les teves fornicacions per tal d'irritar-me. I vet aquí que jo vaig estendre la mà contra tu, et vaig privar del teu dret i et vaig lliurar a la voracitat de les teves rivals, les filles dels filisteus, que s'averkonyien dels teus camins críminosos. I, no estant encara satisfeta, has fornicat amb els fills d'Assíria, i ni després de fornicar-hi no has estat satisfeta. Has multiplicat les teves fornicacions a la terra de Canaan fins a Caldea, i ni així no t'has saciat» (Ezequiel 16, 26-29). La injustícia, la comoditat, l'existència falsa que aliena a força de mentides són velles companyones de l'home. Algú ha parlat, no sense raó, de que ens trobam a les portes d'una altra

edat mitjana. Degradació, bàrbars novells, controls policíacs, neo-feudalisme, poder, fam, escombraries inser-
vibles amuntegades, detritus de la nostra civilització i del nostre temps, contaminació de l'aigua i de l'atmós-
fera, ¿quí sap si els hippies no serien una nova ordre mendicant?, inseguretat i heretges que són perseguits i afusellats, la por a la fi del món. La nostra por de cada dia. La petita por de perdre la mitja dotzena de comoditats que hem aconseguit a força de treballs i la gran por de veure i comprovar que res no podem fer contra les forces d'aquests monstres horrenos que ens aniquilen i ens borren, immersos en una dura i incontrolable neurosi de la impotència. Que es conmovi la Terra i que el Sol s'obscurixi, perquè els camells ja passen pel cós de les agulles. ¿Quina casta de cendrada ha caigut sobre les nostres vinyes? Plorem, germans, pel Divendres Sant de la nostra vida d'homes. I esperem en la Pasqua Florida de la veritat. Perquè el que no és justícia, deixi d'aparèixer com a justícia, el que és mentida no gosi presentar-se com a veritat, el que no és amor cessi d'esser proclamat com amor, allò que és la mort deixi d'esser tengut com a vida. Per Pasqua no hi ha fabricants d'estrelletes de paper de plata que ens convidin a pensar en la Pau. Amb la pau programada de les bolles de colors, de l'espelma de cera vermella que crema, amb la il·lusió d'una rifa que ens deixi somiar bonament, les quatre truites que mai no tendrem. Pasqua és una història més compromesa. Davant aquest Mort, no tenim cap altra possibilitat més que tombar el front. Els símbols tradicionals de la Passió: la corona d'espines, la santa faç, el martell i els claus, l'esponja i la llança, la columna dels assots i el gall no ens servirien per decorar el menjador de casa. Tots ells són la representació d'un

martiri, el signe d'un fracàs, l'emblema d'una desventura, la senyal d'una Passió. I passió vol dir apassionar-se, vol dir integrar el nostre jo a una idea capaç de mobilitzar la totalitat de les nostres energies. Passió vol dir creu. Passió vol dir camí dolorós, aventura. En aquest món nostre de cada dia tan ple de tècnica i d'accidents, de velocitats i de màquines, de violències i de frustracions, que ens limita de per tot els vents i ens fa tornar petits, l'home tot sol, perdut dins la mar tèrbola i confusa de tantes misèries que l'ofeguen, i que l'emmorralen, i que el crucifiquen a la beneiteria estúpida, aquest home llançat a l'aventura de viure necessita una mà remullada que li porti una gota d'aigua fresca sobre la llengua seca. Una gota no és demanar massa, si va dir ver. Només una gota caiguda de qualsevol cap de dit. Una gota, tan sols, que ens permeti encetar el vell risc de viure, el nostre pellegrinatge de cada dia sota la capa d'aquest sol que, en arribar Pasqua, obri els ulls de la terra i fa esclatar les herbes boscanes, les flors de foravila, tots els caps de brot que baden els ulls i exhalen de veure el camí obert com una flor de passió, el camí que s'extén per la via dolorosa de les crucifixions quotidianes, de l'aventura autèntica de l'home sempre capaç de donar fruits increïbles, de l'home que creix sobre la terra que estima, de l'home que renega i flastoma de veure l'escorxada d'una humanitat que es multiplica com les rates i uns homes massa avesats a viure d'aparences, aferrats a tot el que suposi una pessigada de tranquil·litat i de benestar. Una gota, tan sols, que ens permeti la lluita amb tota la ràbia de la nostra sang contra els qui volen capficar-nos en una vida feta d'*spots* publicitaris, en un món que ens allunya de la realitat, que solament afavoreix una concepció individualista de la vida i ens ser-

veix l'alienació a domicili protegida i subvencionada. La lluita difícil contra tot autoritarisme que utilitzi la por i les amenaces, que desvaloritzi i menysprei les necessitats d'expansió i d'expressió que tenen els homes i els pobles, que gratifiqui els fills obedients i els barats el benestar cap per cap amb la sumissió. Perventura, els joves mai no s'havien aferrat amb tant de desesper a la mà de son pare, perquè no estan segurs de res, perquè cerquen i cerquen i cerquen una solució, i tenen por de quedar-se tot sols, i se'n van a la platja amb el transistor, i s'estrenyen als estadis, i necessiten trobar per tot arreu la benaventurada presència del pare-sisteme. És allò d'aquella cançó de Mick Jagger que canten els Rolling Stones plens d'una sensibilitat exasperada enfront de les portes tancades de l'utopia:

*No conseguesc
satisfacció.*

*No conseguesc
reacció.*

I prov!

I prov!

I prov!

O aquella altra dels Beatles, després de que els hippies els havien girat l'esquena:

Hi haurà una resposta.

Deixau-la venir.

Deixau-la venir.

Només una gota de l'aigua de la vida que permeti als homes d'aquesta vella terra sentir-se creadors del propi destí, que els doni la possibilitat d'obrir-se horitzonts, amb el risc que suposa entossudir-se de fer que aquest

pobre món nostre deixi d'esser una vall de llàgrimes i no ens resignem a dimitir.

Avui, en aquesta oració meva d'un Divendres de Passió no és un mal dia per escaixar la cortina morada dels nostres ulls i parlar de transfiguracions i de palmes trenades. Possiblement, tot el camí s'esdevindrà ple de brui, els centurions ens retrans les llances, i les oliveres de Getsemaní estendran la seva ombra per tot arreu. Una ombra molt ampla que cobrirà com una vela aquest món illenc una mica deixat de la mà de Déu i abandonat a la sorda quimera dels seus homes, encarats de cop i resposta amb els fantasmes d'una història que mai no serà escrita.

*Deixem lo dol,
cantem amb alegria.*

Perquè la febrada de la llibertat ens ha d'arribar, tanmateix.

Deixem lo dol,

convenguts per a sempre de que el camí no és fàcil, ni llis i té clots i sotracs. «Si això fan amb la llenya verda, que passarà amb la seca?» Diu el Crist camí del Calvari (Lluc, 23, 31).

*Deixem lo dol,
cantem amb alegria.*

Qui sap si la patrona Santa Margalida voldrà abandonar per un parell d'hores la seva immobilitat policromada de segles i se'n vendrà a la festa amb el rossegall arregussat disposada a ballar la primera? Qui sap si ens portarà una gerreta d'aigua de la font? Podria esser una gerreta de Felanitx tota calada, amb petxines de fang i

auells voladors. Qui seria capaç de descobrir el misteri que tanca una embosta de fang cuit? Perquè no existeix ni una sola soledat inexpugnable i perventura tots els camins duen a la mateixa contrada: a la comunicació del que som, a la bella confiança en les possibilitats de l'home, perquè floresqui l'obscuritat, perquè s'ompli la terra d'espigues. Per això sóc aquí; perquè he de dir als homes de bona voluntat, als treballadors, als poetes, als qui conren el camp i als qui guarden ca-seva, als homes que piquen a les pedreres i als qui trasquen per mar, els he de dir a tots que tenim el compromís de recobrar els vells somnis que reposen rera els ulls d'un infant, vora una creu de terme, ran d'una flor de card, molt a prop del broll d'una font d'aigua forta, en un pom de roselles obertes. Els he de dir que necessitam omplir de paraules tot aquest somni, perquè cada gest pugui ésser un instrument útil de treball, perquè cada mot aspiri a servir, perquè una nova gent, uns altres que encara han de venir puguin depositar les seves curolles sobre la terra obstinada, més enllà de la nostra il·lusió d'avui que romp a cantar les corrandes de Pasqua com si fossin una cançó d'esperança, una bella passió d'albons florits.

*Damunt la pedra del vas
amb lletres d'or vaig escriure:
jo som morta per amor,
i qui té amor no pot viure.*

*Garrida, l'hora i el punt
que vos vaig haver mirada,
ja vaig dir: Agraciada,
tot quant duis vos riu damunt.*

*La meva amor i la teva
dins una vellana està:
ai, qui la migpartiria!
ai, qui la migpartirà!*

*Passat el dissabte,
quan clarejava el diumenge,
Maria Magdalena i l'altra Maria anaren a veure el se-
[pulcre.*

*I es va produir un gran terratrèmol,
perquè un àngel del Senyor davallà del cel,
féu rodolar la pedra, i s'hi va asseure al damunt.*

*El seu aspecte era com un llamp,
i el seu vestit, blanc com la neu.
De por d'ell es varen estremir els guardes,
i es quedaren com morts.*

*L'àngel digué a les dones:
No tengueu por, vosaltres;
ja sé que cercau Jesús, el crucificat.
No és aquí, ha ressucitat tal com va dir;
veniu, vegeu el lloc on era.*

*Anau de seguida i digau als seus deixebles:
Ha ressucitat d'entre els morts,
i us precedeix cap a la Galilea;
allà el veureu.*

Ara ja us ho he dit.

(De l'Evangeli segons Sant Mateu)

Galilea és perventura, la contrada més bella de Palestina, terra de turons i de comellars, terra de gentils i de miracles. Canà, Naím, Natzaret, i el Mar estibat de peixos i de pescadors que estenen les xarxes sobre les roques. L'oficialitat judaica no els acabava de pair als

galileus perquè representaven l'indocilitat i no hi havia qui els doblegàs ni poc ni gens.

Ha caigut una branca ferida per un llamp. El dia s'acaba i el Sol se retira rera les muntanyes de Ponent. Una ombra incerta s'estén damunt les cases i quatre torterols de fum embruten el cel. L'home segueix essent un llop per a l'home. I a cada trenc d'auja, quan la primera llum s'extén com un regal de noccs damunt els nostres ulls, i aparta les boires, i aclareix la fosca, neix cada dia la possibilitat de guanyar tot el temps que comença i transmudar la nostra fatalitat personal i històrica en un acte creador que ens deixi remugar, com qui conta un secret, aquelles paraules que diu l'Escriptura i que Pau, el de Tars, repeteix als de Corint:

*«La victòria s'ha engolit la mort;
on és, o mort, la teva victòria?
I on és el teu fibló, o mort?».*

(Epístola als de Corint 15, 55)

Així sía.

Publicacions de la Confraria de Sant Agustí

Bernat Vidal i Tomàs, Pregó de Setmana Santa, 1958. (Esgotat).

Josep M.ª Llompart de la Penya, Pregó de Setmana Santa, 1959 (Esgotat).

Jaume Oliver Oliver, Pregó de Setmana Santa, 1960 (Esgotat).

Guillem Colom i Ferrà, Pregó de Setmana Santa, 1961 (Esgotat).

Pere Xamena Fiol, Pregó de Setmana Santa, 1962 (Esgotat).

Miquel Pons i Bonet, Pregó de Setmana Santa, 1963 (Esgotat).

Germà Coll y Mesquida, Pregó de Setmana Santa, 1964.

Jaume Vidal Alcover, Pregó de Setmana Santa, 1965.

Miquel Bota Totxo, Pregó de Setmana Santa 1966 (Esgotat).

Bartomeu Bennàsser Cifre, Pregó de Setmana Santa, 1967.

Josep Melià Pericàs, Pregó de Setmana Santa 1968 (Esgotat).

Antoni Oliver Monserrat, Pregó de Setmana Santa, 1969.

Robert Pring-Mill, Pregó de Setmana Santa, 1970.

Bru Morey Fiol, Pregó de Setmana Santa, 1971.

Pere Estelrich Juan, Pregó de Setmana Santa, 1972.

